

А. АБДУЛЛІН
(Донецьк)

СЛІДЧІ ПІДРОЗДІЛИ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ДОНБАСУ В 50-Х – 60-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Процес становлення правоохоронних органів України має досить тривалу та складну історію. Однією з невід'ємних її сторінок є зародження та розвиток слідчого апарату в системі органів міліції. Тривалий час слідчі підрозділи існували в органах прокуратури та державної безпеки, однак протягом 1950-х років все більш нагальною ставала потреба утворення слідчих органів безпосередньо в системі МВС. Поява в органах міліції слідчого апарату означала з одного боку підвищення авторитету та самостійності МВС, а з другого – свідчила про поступовий відхід радянської системи ОВС від сталінського тоталітаризму та наближення до більш цивілізованих форм роботи. Така тенденція, значною мірою, була зумовлена, зокрема, виголошенням М.С. Хрущовим на ХХ з'їзді КПРС доповіді „Про культ особи та його наслідки”, в якій серед іншого наголошувалось на необхідності виправляти порушення законності, котрі накопичилися протягом тривалого періоду в результаті негативних наслідків культу особи [1, с.165].

У наш час, коли одною з альтернатив розвитку сучасної української міліції постає можливість реформування системи МВС за прикладом західноєвропейської поліції, актуальним залишається завдання належного вивчення та переосмислення минулого досвіду діяльності органів міліції. Це, зокрема, стосується формування й слідчих підрозділів у системі ОВС, особливо з огляду на окремі позитивні моменти, що мали місце в ході цього процесу.

Серед значного об'єму літератури, в якій тою чи іншою мірою розкривається тема функціонування слідчих органів у системі правоохоронних органів, насамперед варто виділити низку робіт загальнотеоретичного характеру і, насамперед, працю І.І. Карпеця [2]. Також слід відзначити роботи, в яких було розглянуто проблему участі органів слідства в попередженні злочинності [3, 4, 5, 6].

Безпосередній організації та роботі органів дізнання й слідства присвячено дослідження П.П. Михайленка [7], А.М. Ларіна [8], М.В. Жогіна та Ф.Н. Фаткулліна [9], М.С. Строговича [10], С.В. Губара [11], В. Зонса [12], Ф.А. Лопушанського [13, 14, 15], А.І. Рахманова [16]. Науково обґрунтовані критерії віднесення відповідних державних органів до категорії правоохоронних містяться в посібнику М.І. Мельника та М.І. Хавронюка [17].

Певний інтерес представляють документи державних органів, опубліковані за тематично-хронологічним принципом в археографічних збірниках. Матеріали, вміщені в них, дають можливість прослідкувати діяльність органів дізнання та слідства на основі опублікованих джерел [18, 19].

Перш за все необхідно зупинитися на визначенні поняття правоохоронних органів та з'ясуванні повноважень слідчих підрозділів. Однак питання про визначення поняття „правоохоронні органи” є дискусійним у теорії права. Традиційно до правоохоронних органів відносять органи прокуратури, внутрішніх справ, державної безпеки. А до головних правоохоронних функцій, серед іншого, відноситься виконання постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів [17, с.3-6, 12-14].

Розслідування злочинів слідчими апаратами є одним із найважливіших етапів боротьби зі злочинністю, як і діяльності правоохоронних органів загалом. Головне

завдання органів попереднього слідства – повне, всебічне та об'єктивне розслідування кримінальної справи, з'ясування істини по суті справи, як у відношенні факту скоєння злочину в усій його складності та різноманітності, так і у відношенні осіб, що скоїли його. Окрім того, згідно твердження І.І. Карпеця – директора Інституту з вивчення причин і розробки заходів попередження злочинності в СРСР, першого практичного працівника органів міліції, котрий захистив докторську дисертацію, – закон покладав на органи попереднього слідства обов'язок розкриття причин скоєння конкретного злочину, умов, що йому сприяли, а також прийняття необхідних попереджувальних заходів з метою недопущення нових злочинів [2, с. 153-154].

Протягом другої половини 50-х років функціонування слідчих підрозділів міліції піддавалося конструктивній критиці з боку партійних органів та керівництва МВС. Особливо помітною така тенденція була в Донецькій та Луганській областях. Зокрема, можна навести приклад щодо діяльності Ждановського міського відділу міліції. Так, на засіданні партійного бюро Ждановського МВМ від 13.03.1957 року досить різкій критиці було піддано роботу М. Чорного як начальника слідчого відділу МВМ м. Жданова. Особливо було відмічено відсутність аналізу слідчих справ при ліквідації грабіжницьких і злодійських угруповань [20, арк.2 –17]. Аналогічним був розгляд справи співробітника відділу дізнання УМ м. Сталіно Г.Д. Барабаша. Його службово-партійну характеристику було проаналізовано на засіданні партбюро міського управління міліції м. Сталіно. Було, зокрема, з'ясовано, що Г. Барабаш допускав формальне ставлення до своїх службових обов'язків, що вело до неякісного розслідування кримінальних справ, зволікання у їх розгляді та інших негативних явищ. У квітні 1959 року Г. Барабаша було заслухано на партзборах низової парторганізації відділу дізнання з питання надання йому практичної допомоги. Однак, незважаючи на деяке поліпшення своєї роботи, в листопаді 1959 року Г. Барабаш допустив факт вимагання хабара в одній з завідуючих магазинів, яка проходила по кримінальній справі. Останній факт став причиною звільнення Г.Д. Барабаша з органів міліції та виключення з членів КПРС [21, арк.81-91]. Подібні факти мали місце також у інших органах міліції Донбасу. Таке становище вимагало радикального поліпшення роботи слідчих підрозділів і навіть здійснення структурних змін, з огляду на низку інших об'єктивних факторів.

Кримінально-процесуальним кодексом УРСР 1960 року була розмежована підслідність кримінальних справ між органами слідства і дізнання. Зокрема ст.111 КПК УРСР встановлювала співвідношення дізнання і попереднього слідства. Нею визначалося коло злочинів, для яких є обов'язковим проведення попереднього слідства, а тим самим і злочинів, розслідування за якими проводилося органами дізнання. Відтак розгорнулася певного роду дискусія – кому повинна бути підслідною кримінальна справа: органам попереднього слідства чи дізнання. В процесі вирішення цього питання головним критерієм було обрано складність розслідування. У подальшому деякі фахівці прийшли до висновку, що по так званих незначних справах не варто проводити слідство, оскільки для їх вирішення достатньою є роль міліції. Так, наприклад, М.В. Жогін і Ф.Н. Фаткуллін стверджували, що для розслідування відносно безпечних правопорушень, з огляду на необхідність раціонального та економного витрачання державних коштів, є невиправданим розслідування таких справ спеціальними слідчими, оскільки це призводить до перевантаження слідчого апарату та передбачає збільшення його чисельності [9, с.52]. На думку деяких інших процесуалістів, зокрема М.С. Строговича, слід було взяти ознаки майбутнього покарання як критерій для визначення підслідності між органами дізнання та слідства. Пропонувалася також

значно розширити коло кримінальних справ, для яких проведення попереднього слідства є обов'язковим, а розслідування у формі дізнання проводити тільки у справах, які не є складними. [10, с.280].

Вирішення питання про підслідність кримінальних справ органам дізнання і слідчим майже відразу після введення в дію Кримінально – процесуального кодексу УРСР 1960 року призвело до того, що переважна більшість справ (близько 60%) розслідувалася органами дізнання і тільки близько 40 % - слідчими, тобто, як і раніше, за більшістю кримінальних справ проводилося дізнання, а не попереднє слідство [11, с. 149 - 150].

Відповідно до зростання ролі органів дізнання, збільшувалися також їхні повноваження. Їм, зокрема вводилося в обов'язок не лише виявляти причини та умови, що сприяли скоєнню злочинну, але й приймати всі заходи, необхідні для попередження та запобігання злочинів. Також органам дізнання рекомендувалося самим розробляти заходи щодо попередження злочинів. При цьому велике практичне значення мала взаємодія слідчого та органів міліції стосовно з'ясування причин і умов, котрі сприяли скоєнню злочинів [4, с. 66].

Варто зауважити, що вже в 1961 році кількість особливо небезпечних кримінальних злочинів у порівнянні з 1960 роком зменшилася на 22%. Розкриття злочинів у цілому по Донецькій області склало 97,7%, або на 1% більше, ніж у 1960 році. На загальних зборах парторганізації УВС Донецької області від 30.03.1960 року відмічалася деяке покращення роботи працівників дізнання [22, арк.1,5]

У відповідності з Постановою ЦК КПРС від 4 квітня 1963 року та Указом Президії Верховної Ради СРСР від 6 квітня 1963 року, а також Указом Президії Верховної Ради Української Ради РСР від 13 червня 1963 року органам охорони громадського порядку надавалось право проведення попереднього розслідування. Наказом Міністра МОГП УРСР генерал-майора І.Х. Головченка від 19 квітня 1963 року за № 187 було оголошено для керівництва указ Президії Верховної Ради Союзу РСР від 6 квітня 1963 року „Про надання права проведення попереднього слідства органам охорони громадського порядку”, в якому зокрема зазначалося, що з метою посилення боротьби зі злочинністю, подальшого зміцнення законності та розширення демократичних начал радянського кримінального судочинства Президія Верховної Ради РСР постановила, серед іншого, встановити, що поряд зі слідчими органів прокуратури та державної безпеки попереднє слідство має проводитися також слідчими органів охорони громадського порядку. Слідчі органів охорони громадського порядку при веденні попереднього слідства повинні керуватися нормами кримінально-процесуального законодавства, передбаченими для попереднього слідства [23, арк.93-95].

Після того, як 6 квітня 1963 року Указом Президії Верховної Ради Союзу РСР право проведення попереднього слідства було надано також органам охорони громадського порядку [24], Указом Президії Верховної Ради УРСР від 13 липня 1963 року було розмежовано підслідність між слідчими прокуратури і слідчими Міністерства охорони громадського порядку УРСР [25]. Підслідність слідчих органів державної безпеки залишалася без змін. Таким чином, згідно з ст. 102 КПК УРСР в редакції від 13 червня 1963 року органами попереднього слідства є слідчі прокуратури, слідчі органів внутрішніх справ і слідчі органів державної безпеки.

Таким чином, з утворенням слідчого апарату в органах внутрішніх справ питома вага попереднього слідства в розслідуванні кримінальних справ зросла. Якщо до введення в дію Указу Президії Верховної Ради СРСР від 6 квітня 1963 року „Про надання прав проведення попереднього слідства органам охорони громадського порядку” і внесення відповідних змін у ст. 112 КПК УРСР більш, ніж

кожна друга справа, розслідувалася в повному обсязі органами дізнання, то під час дії Указу питома вага цих справ зменшилася до 10%. Попереднє слідство стало основною формою розслідування кримінальних справ, яка застосовувалась у переважній більшості кримінальних справ.

Такі процесуальні дії слідчого, як порушення кримінальної справи, притягнення до кримінальної відповідальності, вибір заходів примусу та інші, хоча і є засобами, які спрямовані на попередження можливості скоєння особою нових злочинів, самі собою не усувають всього комплексу обставин, що обумовлюють злочин. Застосування спеціальних заходів профілактики, а саме виявлення в процесі розслідування причин злочинності та умов, що сприяють його здійсненню, підвищує ефективність та цілеспрямованість роботи слідчого з розслідування злочинів і, по суті, є логічним її завершенням.

Відповідно до існуючого на момент утворення слідчого апарату в системі МВС кримінально-процесуального законодавства право провадження слідства надавалось лише слідчим прокуратури та КДБ. Органам охорони громадського порядку, як тоді називались органи внутрішніх справ, дозволялось провадження дізнання у справах, за якими здійснення попереднього слідства не обов'язкове, а також провадження невідкладних слідчих дій у справах, які підслідні слідчим прокуратури. Однак, практика засвідчила, що найбільш складні та значні за обсягом кримінальні справи, особливо про розкрадання державного майна, можна було успішно розслідувати лише за умови тісної взаємодії слідчих та оперативних працівників. А її можна було досягти лише шляхом об'єднання слідчих та оперативних підрозділів в одному відомстві. У 1963 році в системі Міністерства охорони громадського порядку Української РСР створено слідчі відділи управлінь охорони громадського порядку виконкомів обласних рад депутатів трудящих (у містах, районах, на залізничному і водному транспорті – слідчі відділи, відділення, групи), затверджено „Положення про організацію і діяльність слідчих апаратів в органах Міністерства охорони громадського порядку”, а також структуру і штати слідчих апаратів [26]

У 1963 році Управлінням охорони громадського порядку Донецької області було підготовлено спеціальний огляд для поширення позитивного досвіду роботи слідчого відділення при Пролетарському РВН м. Донецька. Зокрема в ньому відмічалось, що більшість працівників слідства Управління охорони громадського порядку вірно зрозуміли поставлені перед ними завдання, вони успішно справляються з розслідуванням кримінальних справ, працюючи організовано, з повним навантаженням, не допускаючи порушення процесуальних строків, розслідуючи справи швидко, об'єктивно та якісно. Однак, ішлося далі, лише при належній організації роботи можуть бути забезпечені найшвидше закінчення попереднього слідства по справах, дотримання встановлених строків попереднього розслідування за всіма справами, цілеспрямованість у службовій діяльності слідчого, своєчасне проведення профілактичних заходів щодо попередження злочинів та виявлення причин і умов, котрі сприяли скоєнню того чи іншого злочину [12, с.10-11].

Профілактична робота при розслідуванні злочинів зазвичай проводиться на різних етапах проведення слідства, що обумовлює характер діяльності слідчого з виявлення в ході розслідування причин та умов, котрі сприяли скоєнню злочину, а також застосуванню ефективних заходів щодо їх усунення. Важливе місце в системі слідчої профілактики займають спеціальні заходи, безпосередньо спрямовані на запобігання злочинів і негайне попередження злочинних проявів на ранніх стадіях розвитку злочинної діяльності. При виявленні замислу на скоєння злочину значення

інституту попередження полягає в тому, що в результаті здійснення комплексу роз'яснювальних і виховних заходів профілактичного характеру особа відмовляється від злочинного наміру, у зв'язку з чим усувається й загроза посягання на об'єкт, що охороняється законом. Попередження злочинів, які завчасно готуються, об'єктивно полегшується тим, що формування злочинного задуму зазвичай відбувається поступово, вимагає певного часу та не відразу відбивається на внутрішніх настановах особистості. Тому при виявленні перших ознак наміру на здійснення злочину, ще до того, як особа безпосередньо розпочне реалізацію злочину, першочергове значення має оперативне, негайне втручання компетентних державних органів і громадських організацій для проведення з нею індивідуальної виховної роботи, котра покликана розрядити конфліктну ситуацію, зняти або послабити психологічне напруження та забезпечити добровільну відмову від здійснення злочинного наміру. Такі виховні заходи зазвичай мають тривалий характер і здійснюються співробітниками правоохоронних органів за активної участі громадськості за місцем роботи (навчання) або проживання осіб, які виявили злочинний задум [13, с.93, 97, 98,].

Дані ґрунтового аналізу, проведеного Ф.А. Лопушанським за матеріалами Донецької, Черкаської та Рівненської областей свідчили про недостатню профілактичну роботу державних адміністративних органів, зокрема органів дізнання й слідства, із своєчасного запобігання підготовлюваних і негайного припинення розпочатих злочинів. Між тим, матеріали дослідження свідчили про те, що деякі працівники міліції та слідчі не завжди своєчасно реагували на відомі випадки хуліганства, часом не вживали заходів до їх відвернення, що створювало обстановку безкарності й знижувало ефективність кримінально-правової боротьби з ними. В той же час, пропонувалося, що значну допомогу слідчому могли б надати народні дружинники, члени комсомольських оперативних загонів та представники інших громадських організацій і самодіяльних органів населення, які виконували певні функції з охорони громадського порядку [15, с.45, 107]

З метою забезпечення успішної діяльності слідчого апарату органів охорони громадського порядку та зміцнення його зв'язку з громадськістю, міністром МОГП генерал-майором І.Х. Головченком було підписано ще один наказ за № 0317 від 8 жовтня 1963 року „Про участь громадських помічників слідчого в роботі слідчого апарату МОГП УРСР”, у якому, в зв'язку з введенням в дію „Положення про громадських помічників слідчого” Міністерства охорони громадського порядку, начальникам Управлінь охорони громадського порядку ставилось завдання проводити роботу з громадськими помічниками слідчого у відповідності з вказаним Положенням, забезпечити їх активну участь в діяльності слідчого апарату, але не допускати підміни слідчого у веденні процесуальних дій [19, с.85].

Після створення в 1963 року слідчого апарату в органах внутрішніх справ в роботі слідчих підрозділів МОГП стала успішно застосовуватися дільнична система. Узагальнення практики показало, що вказаний принцип організації слідства витримав перевірку часом, отримав широке розповсюдження та зберіг своє позитивне значення в подальшому стосовно діяльності основних низових ланок трьох слідчих апаратів правоохоронних органів. Закріплення за слідчим певної обслуговуваної території (дільниці) та проведення спеціальних заходів із попередження злочинів на ній підвищило роль і зробило значнішою посаду слідчого як суб'єкта загально-профілактичної діяльності, сприяло успішному виконанню слідчими органами не тільки процесуальної, але й соціальної функції. Дільнична система як організаційний принцип роботи зобов'язувала слідчого досконало знати економіку та специфіку закріпленої за ним дільниці, стан злочинності як в цілому

на дільниці, так і по окремих об'єктах й населених пунктах, підтримувати постійні ділові стосунки з органами дізнання, слідчими інших відомств і працівниками правоохоронних органів, які обслуговують ту ж саму територію, закріплювати зв'язки з ревізійними органами, відомчими інспекціями, органами народного контролю, громадськими організаціями та колективами трудящих. Дотримання цих вимог сприяло підвищенню процесуальної самостійності слідчого та його почуття відповідальності за стан боротьби зі злочинністю на дільниці, а також давало підстави для швидкого виявлення та розкриття злочинів, що в свою чергу давало можливість координувати загально-попереджувальну роботу та здійснювати міри слідчої профілактики [13, с.142-143].

Начальник Управління охорони громадського порядку Донецької області генерал-майор М.С. Поперека 26 листопада 1963 року направив листа за № 4/1444 з оглядом слідчого відділу УОГП Донецької області про позитивний досвід організації роботи слідчого відділення при Пролетарському РВМ м. Донецька, в якому серед іншого пропонував: начальникам органів міліції, начальникам слідчих відділів, відділень МОГП даний огляд глибоко вивчити зі всіма слідчими та оперскладом ВКР та ВБРСВС; застосувати рішучі заходи з покращення організації роботи слідчих апаратів, прагнучі підвищення продуктивності праці слідчих, покращення якості слідства, викорінення фактів зволікання, порушень норм КПК УРСР та соціалістичної законності при розслідуванні кримінальних справ; надалі профілактичну роботу слідчих та розслідування ними конкретних кримінальних справ необхідно організовувати за дільничною системою; у зв'язку з цим, до 1 січня 1964 року начальникам слідчих відділень за узгодженням з начальниками органів міліції визначити та закріпити за кожним слідчим дільниці для оперативного обслуговування [12, с.1].

Протягом першої половини 60-х років, коли актуальним завданням було викорінення злочинності як соціального явища, велика увага зверталася на розкриття та попередження злочинів усіма можливими шляхами та засобами. Особлива роль, при цьому, належала органам слідства, робота яких постійно перебувала під пильною увагою партійних органів. Як приклад варто навести наступний факт: 23 квітня 1963 року на засіданні бюро Луганського промислового обкому КПУ, серед іншого, розглядалося питання боротьби зі злочинністю та правопорушеннями в м. Ровеньки. У ході засідання було підкреслено покращення якості слідства протягом 1962 року та зростання розкриття злочинів [27, арк. 6]. Аналогічний підхід був характерним і для роботи Луганського сільськогосподарського обласного комітету КПУ. Зокрема в доповідній записці першому секретарю Луганського сільськогосподарського обкому КПУ М.М. Гурєєву „Про стан боротьби зі спекуляцією та скупкою товарів народного споживання в області” від 20 липня 1964 року було відмічено активізацію роботи слідчих органів у боротьбі зі спекуляцією та скупкою товарів. Ними було збуджено 20 кримінальних справ, за якими притягнуто до судової відповідальності 32 особи. У спекулянтів вилучено товарів на суму 1613 крб., а також грошей, цінностей та майна на суму понад 6000 крб. [28, арк. 9-12].

З урахуванням організаційної структури, яка склалася в межах слідчих апаратів органів внутрішніх справ можна виділити: нижчі ланки з керівництва слідчої профілактики (керівники міських, районних та прирівняних до них слідчих підрозділів); проміжні керівні ланки (керівники та замісники начальників обласних слідчих відділів, управлінь вказаних органів); керівні республіканські ланки (керівники та замісники начальників слідчих управлінь вказаних органів); вищі

керівні підсистеми відомств в межах держави (керівник та замісники начальників слідчих управлінь МВС СРСР та КДБ СРСР) [13, с.46].

У цілому слід відзначити, що процес формування слідчих відділів охорони громадського порядку відбувався в доволі непростих умовах. Зокрема, з одного боку – цілеспрямоване скорочення органів міліції, зняття пільг та зниження престижу міліції, як і намагання замінити більшість її функцій діяльністю громадських формувань вели до зниження рівня професіоналізму працівників органів внутрішніх справ (охорони громадського порядку), а з другого – партійним керівництвом країни, зокрема М.С. Хрущовим, ставилося завдання ліквідації злочинності та криміналітету. Такий стан вимагав від органів міліції значної самовіддачі та підвищення ефективності своєї діяльності. Одним з таких напрямків реформування органів міліції на початку 60-х років було поступове заміщення функцій органів дізнання повноваженнями органів слідства та створення окремих слідчих апаратів.

Таким чином необхідно відзначити, що період 50-х – 60-х років ХХ століття став, значною мірою, визначальним у подальшому функціонуванні правоохоронних органів. Цей факт потребує ще доволі ґрунтовного та об'єктивного дослідження з залученням цілого комплексу джерел і застосуванням належної методологічної бази.

1. О культе личности и его последствиях. Доклад Первого секретаря ЦК КПСС Н.С. Хрущева XX съезду КПСС 25 февраля 1956 г. // Известия ЦК КПСС. – 1989. – № 3. – С. 128 – 170.
2. Карпец И.И. Проблема преступности. – М.: Юрид. лит., 1969. – 168 с.
3. Михайленко П.П., Гельфанд И.А. Предупреждение пре ступлений – основа брьбы за искоренение преступности. – М.: Юрид. лит., 1964 – 204 с.
4. Выявление причин пресупления и принятие предупредительных мер по уголовному делу / В.К. Звирбуль, В.Н. Кудрявцев, А.И. Михайлов и др. – М.: Юрид. лит., 1967. – 152 с.
5. Предупреждение правонарушений среди несовершеннолетних / Под ред. Ю.В. Шабанова. – Минск: Наука и техника, 1969. – 148 с.
6. Звирбуль В.К. Деятельность прокуратур по предупреждению преступности. –М.: Юрид. лит., 1971. – 168 с.
7. Следственная работа органов внутренних дел / Под ред.
8. П.П. Михайленко. – К.: МВД УССР, 1968. – 176 с.
9. Ларин А.М. Работа следователя с доказательствами. – М.: Юрид. лит., 1966. – 156 с.
10. Жогин Н.В., Фаткуллин Ф.Н., Предварительное следствие советского уголовном процессе. – М.: Юрид. лит., 1965. – 367 с.
11. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. – М: Изд-во Акад. наук СССР, 1958. – 703 с.
12. Губар С.В., Становлення і розвиток органів дізнання та судового слідства в Україні (1917 – 60-ті роки ХХ століття): Дис. ... канд. юр. наук: 12.00.01. – К., 2002. – 209 с.
13. Зонс В. Организация работы следователя. – Донецк: Управление ООП Донецкой области, 1963. – 25 с. ступлений: опит, проблемы, решения. – К.: Наукова думка, 1980. – 212.
14. Кримінальноправова боротьба з хуліганством / Під ред. Ф.А. Лопушанського – К.: Наукова думка, 1971. – 152с.
15. Лопушанський Ф.А. Запобігання злочинам органами попереднього слідства. –

- К.: Наук. думка, 1973. – 175 с.
16. Лопушанский Ф.А. Следственная профилактика пре ступлений: опыт, проблемы, решения. – К.: Наукова думка, 1980. – 212 с.
17. Рахманов А.И. О некоторых формах работы милиции, прокуратуры и суда района по выявлению причин и устранению условий, способствовавших совершению преступлений // Вопросы борьбы с преступностью. – М.: Юрид. лит., 1968. – Вып. 8. – С. 42 – 48.
18. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність: закони і коментарі: Навч. посібн. – К.: Атіка, 2001. – 512 с
19. Борьба с преступностью в Украинской ССР: В 2 т. / Под ред.
20. П.П. Михайленко. – К.: МООН СССР. КВШ милиции, 1967. – Т. 2: 1926-1967. – 952 с.
21. 19. Михайленко П.П., Кондратьев Я.Ю., Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3-х т. – К.: Генеза, 2000. – Т. 3: 1946-1990. – 616 с.
22. 20. ДАДО. – Ф.П. 2531, оп. 1, спр. 32, арк. 2-17.
23. 21. ДАДО. – Ф.П. 2183, оп. 2, спр. 9, арк. 81-91.
24. 22. ДАДО. – Ф.П. 903, оп. 3, спр. 14, арк. 1, 5.
23. АУОІ МВС України. – Ф.46, оп. 1, спр. 387, арк. 93-101
24. Указ ПВС СССР от 6 апреля 1963 г. „О предоставлении права производства предварительного следствия органам охраны общественного порядка” // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1963. - № 16. – Ст. 181.
25. Указ ПВР від 13 червня 1963 р. „Про внесення доповнень до кримінально-процесуального кодексів Української РСР” // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. - № 25. – Ст. 406.
26. Нечипоренко Л. Слідству органів внутрішніх справ України – 40 років! // Міліція України. – 2003. – №7. – 4-7.
27. ДАЛО. – Ф.П. 179, оп. 2, спр. 1295, арк. 6.
28. ДАЛО. – Ф.П. 183, оп. 1, спр. 149, арк. 9-12.

SUMMARY

A. Abdullin. Investigating authorities in the system of law protecting organs of Donbas in 1950-1960.

On the base of the new archive and published sources the process of forming of the law protecting organs in Donbas in the 1950-1960 is shown. Author is proving that in the researching period took place a crossing of the Soviet system from Stalin's totalitarianism to the more civilized ways of work.